

sådana förhållanden entledigad arbetare icke eger rätt till utdelning af det möjligen blifvande öfverskottet.

15:o) Med förestående vilkor förklara vi oss nöjda och förbinda oss att desamma uppfylla.

Hernösand den — — — 1898.

Rätt afskrifvet betyga:

A. Bengtzon.

E. Låstbom.

N:o 128.

Af herr **David Bergström**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t* angående *begränsning af studietiden vid rikets universitet och Karolinska institutet.*

Till Kongl. Maj:t hafva under nästlidet år afgifvits förslag och betänkanden angående universiteten i Upsala och Lund samt Karolinska institutet. Dessa förslag och betänkanden gälla närmast frågorna om tillsättandet af lärarebefattningar samt om docentinstitutionens ordnande vid våra lärda högskolor. Men det gifves äfven en annan icke mindre viktig universitetsfråga, hvilken ånyo synes vara i stort behof af utredning, frågan om studietidens längd vid våra universitet och hvad dermed står i sammanhang.

Det är ett känt faktum, att de studerande vid våra universitet nu för tiden bedrifva sina studier med långt större flit och ihärdighet, än förr varit fallet. Det torde också vara en allmän erfarenhet, att en långt större planmessighet numera gör sig gällande å lärjungarnes sida i fråga om studiernas anordnande och skötsel. Men ändock, trots allt detta, synes resultatet blifva en fortgående stegring af studietidens längd vid våra universitet, ett förhållande, som måste vara egnadt att ingifva de allvarligaste bekymmer.

I den festskrift, som Upsala universitet utgaf år 1897 med anledning af konung Oskar II:s tjugofemårs regeringsjubileum finnes införd en tabell, utvisande studentåldern för dem, som åren 1892—1896 aflagt universitetets högsta fakultetsexamina. Denna tabell gifver följande medeltal: för dem, som aflagt filosofie licentiatexamen efter föregående filosofie kandidatexamen, 17,⁶³ terminer; för dem, som aflagt filosofie licentiatexamen utan föregående filosofie kandidatexamen, 12,⁶⁰ terminer; för dem, som aflagt medicine licentiatexamen, 22,²⁵ terminer; för dem, som aflagt juridisk kandidatexamen, 15,²³ terminer, samt för dem, som aflagt teologie kandidatexamen 18,²⁹ terminer. I den afhandling, hvori dessa siffror funnos meddelade, fästes uppmärksamheten derpå, att — om man ville anställa en jämförelse med förhållandena under en tidigare period, 1870—1884, för hvilken en officiel undersökning blifvit gjord — studietiden för juridisk och teologisk kandidatexamen tyvärr visat sig betydligt längre under perioden 1892—96, att tiderna för medicine licentiatexamen voro ungefär desamma för båda perioderna, medan deremot talen för filosofie licentiatexamen ej voro jemförliga till följd af de genomgripande förändringar i bestämmelserna rörande denna examen, som vidtagits under tiden mellan de båda perioderna.

För att få en bild af de nuvarande förhållandena vid samma universitet och beträffande samma examina har jag, med biträde från statistiska centralbyrån, låtit utarbета följande tabell, hvilken till sin uppställning är fullständigt öfverensstämmande med den ofvannämnda tabellen för åren 1892—1896.

Studentåldern för dem, som 1897—1901 aflagt universitetets högsta fakultetsexamina.

Grupp	Antalet af dem, som aflagt <i>filosofisk licentiat-examen</i> , sedan nedanstående antal terminer förflutit efter deras inskrifning vid universitetet.																																								Hela antalet	Medeltal terminer			
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	... 46						
De som tagit fil. kand.-examen				2			5	2	5	2	8	5	6	8	7	7	7	10	8	6	13	1	8	1	5	1	1			3	1				1			1		1		1	125	18,36	
De som icke tagit fil. kand.-examen	1					1	1					2		2		2					1		2		1																		13	16,33	
Inalles	1		2			6	3	5	2	8	5	8	8	9	7	9	10	8	6	14	1	10	1	6	1	1			3	1						1			1		1		1	138	18,16

Grupp	Antalet af dem, som aflagt <i>medicinsk licentiat-examen</i> , sedan nedanstående antal terminer förflutit efter deras inskrifning vid universitetet.																											Hela antalet	Medeltal terminer															
	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45																	
De som tagit med. lic.-examen	4	3	2	4	2	4	4			1		1	2			3			1		1		1																				34	25,94

Grupp	Antalet af dem, som aflagt <i>juris utriusque kandidat-examen</i> , sedan nedanstående antal terminer förflutit efter deras inskrifning vid universitetet.																																	Hela antalet	Medeltal terminer									
	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	...	60																	
De som tagit jur. utriusque kand.-examen	2	2	9	10	18	10	23	11	9	12	6	3	5	4	2	2	1																										133	15,36

Grupp	Antalet af dem, som aflagt <i>teologisk kandidat-examen</i> , sedan nedanstående antal terminer förflutit efter deras inskrifning vid universitetet.																															Hela antalet	Medeltal terminer											
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	...	40																								
De som tagit teol. kand.-examen	1				1	1	3	1	3	1	1	1	2	1	1																												19	21,79

Vid Upsala universitet synes studietiden alltså fortfarande stadd i betänkelig tillväxt — det är resultatet af denna sifferutredning. Detta framträder med all önskvärd tydlighet, om man ställer bredvid hvarandra medeltalen för det senaste årtiondets båda femårsperioder. Framför dessa har jag här nedan till jämförelse, så långt en sådan kan låta sig göra, äfven fogat in medeltalen från perioden 1870—1884.

	1870—1884	1892—1896	1897—1901
	Medeltal terminer	Medeltal terminer	Medeltal terminer
Fil. lic.-examen med föregående kand.-examen	15,48 (humanistisk) 14,15 (naturvetenskaplig)	17,63	18,36
Fil. lic.-examen utan föregående kand.-examen	—		
Med. lic.-examen	21,61	12,60	16,23
Jur. kand.-examen	13,76	22,25	25,94
Teol. kand.-examen	15,60	15,23	15,26
		18,29	21,79

Det är åtskilliga reflektioner af föga hugnesam art, hvartill dessa siffror och den bakom dem stående verkligheten — hvilken icke torde sakna sin motsvarighet vid Lunds universitet och Karolinska institutet — kunna gifva anledning.

Då Riksdagen för femton år sedan fann skäl att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta undersöka och utreda, huruvida icke, med särskild hänsyn till önskvärdheten af studiernas kraftigare främjande och studietidens begränsning inom nödigt mått, åtskilliga ändringar och tillägg i gällande bestämmelser med afseende på undervisnings-, examens- och studieväsendet kunde vara behöfliga för Upsala och Lunds universitet samt för Karolinska mediko-kirurgiska institutet i Stockholm, och att Kongl. Maj:t derefter täcktes vidtaga de åtgärder, som kunde befinnas för det åsyftade ändamålet erforderliga och gagneliga, — icke kunde väl Riksdagen då föreställa sig, att resultatet af denna framställning skulle blifva, visserligen åtskilliga åtgärder till studiernas kraftigare främjande, men tillika, på en mängd områden, en fortgående stegring af det onda: den alltför långa studietiden, mot hvilket Riksdagens framställning i främsta rummet var rigtad.

Som följd af Riksdagens ofvannämnda skrifvelse af år 1887 vidtoges den 17 april 1891 åtskilliga ändringar i universitetens statuter

samt utfärdades en ny stadga angående filosofie kandidat- och licentiat-examen och en kungörelse om ändring i gällande bestämmelser rörande teologisk-filosofisk examen, hvarjemte i skrifvelse till universitetskanslern af den 4 december 1896 förordnats om vissa ändringar i föreskrifterna för teologisk-filosofisk och medicinsk-filosofisk examen. Att dessa stadganden och särskildt det på dem grundade fastställandet af nya studieplaner för filosofie kandidat- och licentiat-examina samt för teologisk-, juridisk- och medicinsk-filosofisk examen i åtskilliga afseenden varit egnade att främja studiesättet vid universiteten, lär ingen vilja förneka. Men visst är, att det finnes många starkt kända och mycket öfverklagade missförhållanden vid våra universitet, på hvilka dessa stadge- och reglements-förändringar icke lyckats råda bot.

En förnyad, grundlig undersökning af tillståndet vid våra universitet torde komma att visa, att väsentliga brister i afseende å undervisningssättet, öfver hvilka man redan för femton år sedan förde klagan, fått kvarstå oafhjelpa, men att samtidigt härmed examensfordringarne stegrats allt mer och mer, så att de nu, särskildt på vissa områden, befinna sig på en rent af orimlig höjd. Denna tendens hos de akademiska lärarne att skrufva upp fordringarna i det oändliga — en tendens, som ingalunda aftagit efter de ofvan omförmälda universitetsreformerna, utan i vissa fall kanske snarare tvärt om — måste enligt mitt förmenande hejdas genom lämpliga föreskrifter och nödig kontroll. Och medan inrättandet af seminarier och anordnandet af propedeutiska kurser villigt erkännas innebära högst beaktansvärda förbättringar i fråga om undervisningens meddelande, torde en närmare undersökning af planläggningen och beskaffenheten af vissa universitetsföreläsningar nog samt bevisa nödvändigheten att äfven i detta afseende skapa en annan ordning, der undervisningens kraf, och icke blott den enskilde lärarens godtfinnande, varder bestämmande.

Det kan omöjligen vara till gagn för landet, att de samhällsmedlemmar, som gå den s. k. lärda vägen, skola förnöta tiotal af år vid universiteten. När de så vid 30—40 års ålder skola begynna sin verksamhet i lifvet, hafva de redan sin kanske allra bästa tid bakom sig. Den långa lexläsningen — ty annat är icke till stor del det s. k. vetenskapliga examensstudiet — har hos många förtagit både arbetslusten och arbetskraften, och de allra flesta föra med sig ut i lifvet en skuldbörda på minst lika många tusental kronor, som de tillbragt år vid universitetet, — en skuldbörda som de, på få undantag när, aldrig

förmå att amortera, kanske knappast att förränta, och som jemt och ständigt kommer att verka som en förlamande tyngd på deras gerning.

I en tid, då vi behöfva taga vara på nationens tillgångar på alla områden, måste det också framstå som en angelägenhet af den största vikt att se till, att de andliga krafterna icke i onödan förspillas och förslösas. Sveriges land och folk borde icke ha råd att bestå sig med en lyx i studieväg, som icke ens de stora och rika kulturfolken tillåta sig. Och hos oss liksom hos dem komme det nog att visa sig, att, om man i de akademiska examensfordringarne prutade af litet på kvantiteten och receptiviteten och lade litet mera an på kvaliteten och den sjelfständiga produktiviteten, så skulle derpå ingenting förloras, men mycket vinnas.

Äfven ur statsfinansiell synpunkt har den långa studietiden vid våra universitet sin betydelse. Ju längre studietiden är, ju högre måste naturligtvis löneanspråken ställas af dem, som blifva embets- och tjänstemän, och ju kortare blir å andra sidan den tid, de kunna använda i statens tjänst, innan de behöfva pensioneras. Också från dessa synpunkter torde sålunda en närmare undersökning af hithörande förhållanden vara påkallad.

De statistiska uppgifter rörande studietiden vid ett af rikets universitet, hvilka här ofvan meddelats, gälla universitetets högsta fakultets-examina, hvarvid inom de juridiska och teologiska fakulteterna såsom högsta examina betraktats juris utriusque och teologie kandidat-examina, enär inom dessa fakulteter licentiat-examina så ytterst sällan afläggas. I denna studietid ingår emellertid naturligtvis också den tid, som användts för afläggande af nödiga förberedande examina.

I fråga om öfriga universitetsexamina — de juridiska embets-examina, dimissionsexamen och filosofie kandidat-examen, utan påföljande licentiatexamen — torde en företagen utredning likaledes komma att visa en fortgående förlängning af studietiden. Ett särskildt skäl af färskt datum till ett sådant antagande, åtminstone beträffande filosofie kandidat-examen, ger mig det intyg från filosofiska fakultetens notarie i Upsala, hvilket jag tillåtit mig bifoga min motion. Af detta intyg framgår nemligen, att af de 104 studenter, som under fjorårets två sista examensperioder vid Upsala universitet hade anmält sig att pröfvas i filosofie kandidat-examen, en tredjedel aldrig nådde fram till godkänd examen.

Icke mindre än 18 drogo sig sjelfva tillbaka och 16 blefvo formligen underkända. Från min egen studietid har jag aldrig hört talas om något liknande, och detta om ytterligt stegrade fordringar vittnande examensresultat lär också, enligt hvad jag från ort och ställe inhemtat, ha väckt det största uppseende. Genom den allt ifrån år 1891 medgifna delningen af filosofie kandidat-examen på två examensperioder, trodde man sig göra denna examens afläggande lättare för de studerande, men nu tyckes raka motsatsen härtill hafva inträffat.

Hvad nu här ofvan i korthet blifvit anfördt torde tillräckligt ådagalägga behovet af en ingående och allsidig undersökning och utredning rörande undervisnings- och examensförhållandena vid rikets universitet. Föregående erfarenhet synes emellertid gifva vid handen, att det ifrågasvarande undersöknings- och utredningsarbetet icke uteslutande bör öfverlemnas åt universitetsmän, utan att personer med större kännedom om och blick för det praktiska lifvet och dess kraf dervid äfven böra tillkallas och få göra sin mening gällande.

I öfvertygelse, att Riksdagen skall finna den angelägenhet, för hvilken jag nu tagit dess uppmärksamhet i anspråk, högeligen behjertansvärd, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t ville låta undersöka och utreda, huruvida icke, med särskild hänsyn till nödvändigheten af studietidens begränsning, åtskilliga ändringar och tillägg i gällande bestämmelser med afseende å undervisnings-, examens- och studie-väsendet vid Upsala och Lunds universitet samt Karolinska mediko-kirurgiska institutet i Stockholm kunna vara behöfliga, och att Kongl. Maj:t derefter ville vidtaga de åtgärder, som för det åsyftade ändamålet kunna befinnas erforderliga och gagneliga.

Stockholm den 27 januari 1902.

David Bergström.

Bilaga.

I enlighet med filosofiska fakultetens vid kongl. universitetet i Upsala examensprotokoll varder på begäran härmed intygadt, att under höstterminen år 1901 anmält sig till afläggande af filosofie kandidat-examen eller 1:sta afdelningen af nämnda examen etthundrafyra (104) studerande, af hvilka sexton (16) stycken förklarats i examen icke kunna godkännas och aderton (18) stycken återtagit sina examensanmälningar.

Upsala den 27 januari 1902.

Ex officio

C. Henschen.

Filosofiska fakultetens notarie.